

GIẢI PHÁP BẢO ĐẢM AN TOÀN THÔNG TIN KHI SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Nguyễn Thị Hậu*

ABSTRACT

Social networks are becoming more and more popular and play an important role in social activities. The massive development of many social networks gives students more opportunities to participate in the world of information with wide connections, and at the same time access to many different ideologies and values of life. However, with a large amount of uncensored information being released on social networks every day, a lot of information is highly confidential for organizations and individuals. The article is from the perspective of information security when using social networks for university students in Vietnam.

Keywords: Information security, social network, students

Received: 01/03/2022; **Accepted:** 03/03/2022; **Published:** 11/03/2022

1. Mở đầu

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế hiện nay, “khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn biến rất nhanh, đột phá”¹ có tác động sâu sắc và đa chiều đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Trong đó, mạng xã hội (MXH) ngày càng phổ biến, được giới trẻ, nhất là sinh viên ưa chuộng vì ngoài kết nối cộng đồng, chia sẻ thông tin nhanh nhạy nó còn được sử dụng kinh doanh, quảng cáo... Sinh viên các trường đại học là những người trẻ, năng động nên việc họ sử dụng MXH là điều tất yếu. Không thể phủ nhận những lợi ích của MXH khi giúp sinh viên tăng cường các mối quan hệ, tăng cường tri thức hiểu biết, cung cấp nguồn giải trí lớn cho người sử dụng. Tuy nhiên, những nguy cơ tiềm ẩn về mất an toàn thông tin và mặt trái của MXH đòi hỏi mỗi người tham gia MXH phải trang bị cho mình những kiến thức cơ bản nhất để đảm bảo an toàn khi sử dụng MXH.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm an toàn thông tin mạng và vấn đề sử dụng mạng xã hội của sinh viên Việt Nam hiện nay

2.1.1. Khái niệm an toàn thông tin mạng

An toàn thông tin là bảo vệ thông tin và hệ thống thông tin nói chung khỏi các truy cập trái phép, sử dụng, làm lộ, làm hỏng, chỉnh sửa, ghi chép không

được phép. Khái niệm an toàn thông tin mạng (information security), an toàn máy tính (computer security), đảm bảo thông tin (information assurance) được sử dụng hoán đổi cho nhau. Những lĩnh vực này liên quan nội bộ với nhau, thường xuyên chia sẻ những mục đích chính của việc bảo vệ các khía cạnh tính bí mật (confidentiality), toàn vẹn (integrity) và tính sẵn sàng (availability) của thông tin; tuy nhiên, lại có một số khác biệt giữa chúng. Sự khác nhau chính đó là cách tiếp cận vấn đề, phương pháp thực hiện và phạm vi quan tâm của mỗi lĩnh vực. An toàn thông tin quan tâm đến khía cạnh bí mật, toàn vẹn, sẵn sàng của dữ liệu không quan tâm đến hình thức của dữ liệu: điện tử, bản in, hoặc các dạng khác. An toàn máy tính tập trung vào việc đảm bảo tính sẵn sàng và hoạt động đúng đắn của hệ thống máy tính mà không quan tâm đến thông tin được lưu trữ, xử lý bởi chúng. Đảm bảo thông tin tập trung vào lý do đảm bảo rằng thông tin được bảo vệ và vì thế nó là lý do để thực hiện an toàn thông tin.

Như vậy, có thể hiểu an toàn thông tin mạng là sự bảo vệ thông tin, hệ thống thông tin trên mạng tránh bị truy nhập, sử dụng, tiết lộ, gián đoạn, sửa đổi hoặc phá hoại trái phép nhằm bảo đảm tính nguyên vẹn, tính bảo mật và tính khả dụng của thông tin.

2.1.2. Thực tiễn sử dụng mạng xã hội của sinh viên Việt Nam hiện nay

MXH² (social network) là hệ thống thông tin cung cấp cho cộng đồng người sử dụng mạng các

¹ Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập 1, Nxb. CTQG Sự thật, Hà Nội, tr.208, 136

* ThS. Trường Đại học Chính trị

² Nghị định 72/2013/NĐ-CP ngày 15/7 năm 2013

dịch vụ lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau, bao gồm dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn (forum), trò chuyện (chat) trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác. MXH như một luồng gió mới đầy những sáng tạo và bất ngờ thú vị, nó góp phần thay đổi không chỉ trong phong cách sống hàng ngày của bộ phận công chúng này. Với những tính năng đa dạng, nguồn thông tin phong phú, MXH cho phép người dùng tiếp nhận, chia sẻ và chọn lọc thông tin một cách có hiệu quả, vượt qua trở ngại về không gian và thời gian, vượt qua khoảng cách giữa các thế hệ. MXH, giúp nâng cao vai trò của mỗi công dân trong việc tạo lập quan hệ và tự tổ chức xoay quanh những mối quan tâm chung trong những cộng đồng thúc đẩy sự liên kết các tổ chức xã hội. Do chức năng đa dạng và sự gia tăng ngày càng nhanh số lượng thành viên, mạng xã hội đã có tác động làm thay đổi nhiều thói quen cũ và hình thành những biểu hiện mới của tư duy, lối sống, văn hóa... ở sinh viên - một bộ phận chiếm số lượng lớn trong số những người sử dụng.

Thực tế sinh viên hiện nay rất biết việc sử dụng MXH để gia tăng lượng tri thức, đồng thời cũng là nơi để gắn kết cộng đồng và sẽ chia những niềm vui của những người có cùng quan điểm, thông cảm và giúp đỡ lẫn nhau. Ngoài những mặt tích cực trên MXH cũng có những tiêu cực về sự kết nối lan truyền cộng đồng trên MXH. Bởi chính MXH đã nâng tầm cho những nhân vật có ảnh hưởng tiêu cực đến giới trẻ như bộ phận "giang hồ mạng". Các trào lưu khoe thân, hay tự hành hạ mình, trào lưu bắt nạt tập thể... để "câu like", nổi tiếng; điều này đã làm tha hóa đời sống của một bộ phận sinh viên. MXH ngày càng góp phần quan trọng trong việc củng cố niềm tin của sinh viên các trường đại học đối với sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước và điều hành của Chính phủ. Với chủ trương xây dựng một chính quyền gần dân, thấu hiểu tâm tư nguyện vọng của nhân dân thì MXH cũng đang trở thành một kênh thông tin hữu hiệu tới nhân dân và ghi nhận những phản hồi từ nhân dân về chủ trương chính sách của Đảng.

Có thể nói, MXH góp phần tích cực vào sự phát triển nhận thức, tư duy và kỹ năng sống cho sinh viên. Chỉ với một vài thao tác đơn giản, người dùng sẽ luôn nhận được những thông tin cập nhật kịp thời về lĩnh vực, vấn đề mà mình quan tâm theo dõi, trên MXH có nhiều trang dạy kỹ năng sống như ngoại ngữ, nấu ăn, sửa chữa, giao tiếp, tâm lý, thể thao... giúp

người dùng có những kỹ năng cơ bản cần thiết trong cuộc sống hiện đại mà không cần đến lớp hay đóng học phí.

Tuy nhiên, MXH còn mang lại những hậu quả khó lường, đó chính là hiện tượng "fake news"- hành động tung tin giả để gây rối trật tự. Nguyên do là một số sinh viên chưa có nhận thức sâu sắc, muốn nổi tiếng "nhanh" trên mạng xã hội tạo nên. Hơn nữa, một lượng lớn thông tin không có nguồn gốc chính thống, chưa được kiểm duyệt, nhằm mục đích nói xấu, bôi nhọ người khác, hoặc kích động, phản động... làm xôn xao dư luận, gây mất an toàn xã hội. Hệ lụy của hiện tượng "nghiện online" khiến năng suất lao động giảm, học tập sao nhãng, sức khỏe không tốt (giảm thị lực, mất ngủ, tinh thần mệt mỏi...). Bên cạnh đó, việc phát tán thông tin từ MXH rất nhanh và dễ dàng đã tạo môi trường để những kẻ xấu lợi dụng, gây nguy hại đến tư tưởng, tinh thần của người dùng MXH. Những tác hại tiêu cực từ Internet và MXH, đã phần nào làm băng hoại các giá trị đạo đức, văn hóa truyền thống, ảnh hưởng mạnh mẽ đến lối sống của một bộ phận sinh viên hiện nay. Đặc biệt, hiện tượng mất an toàn thông tin khi sử dụng MXH của sinh viên với nguy cơ rất cao. Do đó, cần có giải pháp đột phá bảo đảm an toàn thông tin khi sử dụng MXH cho sinh viên các trường đại học ở Việt Nam hiện nay.

2.2. Giải pháp cơ bản bảo đảm an toàn thông tin khi sử dụng mạng xã hội của sinh viên các trường đại học ở Việt Nam

Một là, giáo dục, nâng cao ý thức khi tham gia MXH cho sinh viên các trường đại học ở Việt Nam. Mỗi người dùng khi tham gia mạng Internet nói chung và MXH nói riêng cần tìm hiểu các luật, qui định liên quan đến việc cung cấp và sử dụng mạng Internet, MXH, các qui tắc ứng xử trên MXH. Cần tránh tâm lý chủ quan, tuy là nhà nước đã có qui định với nhà cung cấp dịch vụ về việc bảo đảm thông tin cá nhân người dùng nhưng trên thực tế chính những nhà cung cấp dịch vụ cũng có thể bị tấn công mạng gây mất an toàn thông tin của cả phía nhà cung cấp và phía người dùng. Mỗi sinh viên cần nhận thức sâu sắc những nguy cơ mất an toàn thông tin khi tham gia MXH; tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo của các trường đại học trong nâng cao nhận thức, trách nhiệm của sinh viên về việc bảo đảm an toàn thông tin trên MXH.

Hai là, quản lý chặt chẽ thông tin cá nhân, thông tin chia sẻ khi tham gia mạng xã hội. Sinh viên cần

thận trọng khi chia sẻ thông tin, hình ảnh lên MXH, điển hình là thông tin ngày tháng năm sinh, hình ảnh của bản thân, gia đình. Nếu đưa lên, nên để ở chế độ riêng tư, để người lạ không xem được. Cũng nên hạn chế đăng (hoặc tag) ảnh chính diện của trẻ nhỏ, người thân đến việc cài đặt giới hạn người tiếp cận thông tin mà mình chia sẻ: chỉ bản thân, một số cá nhân cụ thể, bạn bè hay thông tin chia sẻ công khai. Nâng cao ý thức, trách nhiệm với những thông tin mình đăng tải, tránh xuyên tạc, bịa đặt thông tin; trước khi chia sẻ thông tin cần tự mình kiểm định lại thông tin để tránh là người góp phần tuyên truyền những nguồn tin xấu độc, sai sự thật gây hoang mang dư luận. Mặt khác, sinh viên quản lý thông tin cá nhân, hình ảnh chia sẻ trên MXH là vô cùng quan trọng. Mỗi sinh viên cần phát huy vai trò trách nhiệm trong đấu tranh chống lại những quan điểm sai trái, thù địch, tin xấu độc, xuyên tạc mà các thế lực thù địch tuyên truyền trên MXH; luôn phải tinh táo xác minh các nguồn tin trước khi like, share, comment để tránh gián tiếp tiếp tay cho các thế lực xấu. Tuyệt đối không tự ý đăng tải những thông tin chưa kiểm duyệt của các cơ quan chức năng lên MXH, chấp hành nghiêm qui định trong truy cập mạng Internet, MXH. Đặc biệt, sinh viên phải thực hiện nghiêm chế độ quản lý, chia sẻ thông tin, sử dụng các thiết bị truyền tin, hạn chế tối đa nguy cơ lộ lọt thông tin.

Bà là, luôn cẩn trọng trong xác minh bạn bè và thiết lập an toàn cho tài khoản cá nhân. Việc kết bạn, tham gia các hội nhóm có chọn lọc sẽ giúp người dùng hạn chế nguy cơ mất an toàn thông tin cá nhân mà vẫn đảm bảo nhu cầu giao lưu, trao đổi thông tin, tâm tư tình cảm với người thân, bạn bè trên MXH. Chỉ nên kết bạn với những người thân, quen biết ở ngoài đời. Xác minh với bạn bè, người thân trước khi kết bạn trên MXH. Nên thiết lập chế độ để giới hạn những ai/ứng dụng nào được phép xem thông tin của bạn.

Thiết lập an toàn cho tài khoản đòi hỏi người dùng đều nên cài đặt chế độ cảnh báo đăng nhập. Với tính năng này, bạn sẽ nhận được một thông báo mỗi khi một ai đó (hoặc bạn vào các thời điểm) đăng nhập vào tài khoản của bạn từ một máy tính hoặc thiết bị không rõ. Thông báo này sẽ hiển thị rõ thông tin về thời gian, địa điểm và thiết bị mà tài khoản của bạn vừa đăng nhập. Qua đó giúp bạn kiểm tra được ngay nếu có ai đó chiếm tài khoản của bạn. Khi sử dụng máy tính, người dùng nên cài đặt phần mềm diệt mã độc để hạn chế nguy cơ bị nhiễm mã độc

trong quá trình tham gia MXH.

Bốn là, sử dụng mật khẩu mạnh khi tham gia MXH. Thực tế cho thấy một trong những yếu tố góp phần gia tăng nguy cơ mất an toàn thông tin người dùng chính là dùng mật khẩu không đủ mạnh, không thường xuyên thay đổi mật khẩu hay sử dụng chung mật khẩu cho nhiều tài khoản khác nhau trên mạng. Hạn chế đặt mật khẩu đơn giản, dễ đoán: mật khẩu mạnh thường yêu cầu chứa kí tự hoa, thường, đặc biệt, các số và các ký tự đặc biệt. Tránh dùng chung mật khẩu với các tài khoản khác trên mạng đặc biệt là các tài khoản giao dịch trực tuyến, tài khoản ngân hàng Internet banking. Nên thay đổi mật khẩu theo định kỳ và không nên dùng chế độ tự động đăng nhập, lưu lại thông tin tài khoản cho lần đăng nhập sau.

3. Kết luận

Trong thời kỳ cách mạng khoa học công nghệ 4.0 hiện nay, đất nước đang từng ngày đổi mới hướng đến công cuộc xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Chính vì thế, vấn đề an toàn thông tin và kỹ năng sử dụng MXH cho sinh viên có vai trò, ý nghĩa quan trọng. Vấn đề an toàn thông tin và kỹ năng sử dụng MXH giúp sinh viên có sự an toàn trong khi tham gia MXH. Đồng thời, mỗi sinh viên sử dụng MXH linh hoạt, khai thác kiến thức, thông tin chính thống làm nguồn tư liệu cho việc học tập đạt hiệu quả cao và xây dựng những ứng xử thông minh, lành mạnh trong cộng đồng mạng, góp phần ổn định chính trị, kinh tế - xã hội.

Tài liệu tham khảo

- [1] Chính phủ (2013), *Nghị định 72/2013/NĐ-CP ngày 15/7 năm 2013 của Chính phủ về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ internet và thông tin trên mạng*
- [2] Hoàng Thanh Nam, Nguyễn Tuấn Anh, Nguyễn Quốc Toàn (2018); *Tăng cường công tác thông tin tuyên truyền phòng, ngừa chống vi phạm trên mạng Internet*; NXB Thông tin và truyền thông; Hà Nội
- [3] Hoàng Đăng Hải (2018); *Quản lý An toàn thông tin*; Nxb Khoa học và kỹ thuật; Hà Nội.
- [4] Nguyễn Bá Dương (chủ biên) (2018); *Vấn đề phát triển lý luận phòng, chống “Diễn biến hòa bình” trên lĩnh vực tư tưởng, văn hóa trong tình hình mới*; NXB Quân đội nhân dân; Hà Nội.
- [5] Đỗ Chí Nghĩa (chủ biên) (2014); *Báo chí và mạng xã hội*; NXB Lý luận chính trị; Hà Nội.